

Санте (Нідерланди) є середньораннім сортом, універсального використання. Рослина висока, квітки білого кольору. Бульби овальної форми, великі, шкірка жовта, м'якоть яскраво-жовта, вічка дрібні. Урожайність висока, товарність гарна, вміст сухої речовини високий, смакові якості хороші. Стійкий до раку, картопляної нематоди, фітофторозу, вірусів. Цінність сорту: висока врожайність, нематодостійкий, стійкий до фітофторозу й вірусів, придатний до переробки на картоплю-фрі [1].

Космос (Нідерланди) – сорт столового призначення, високоврожайний засухоустійкий. Характеризується середньораннім дозріванням (95 днів). Урожайність висока. Бульба овальної форми. Колір шкірки жовтий, колір м'якоті яскраво-жовтий. Придатна для вирощування при високих температурах. Забарвлення квіток – біле. Бульби овальної форми, жовтого кольору з яскраво-жовтою м'якоттю. Вічка дрібні. Максимальна врожайність 395 ц/га. Вміст крохмалю 10-15,3%. Смак гарний. Стійкий до раку, сприйнятливий до фітофторозу листків, стійкий до вірусу «В». Цінність сорту: висока товарність і лежкість бульб, гарні смакові якості [1].

Дезіре (Нідерланди) – середньоранній, універсального використання. Квітки червоно-фіолетового кольору. Бульби овальної форми, шкірка червона, м'якоть яскраво-жовта, вічка поверхневі, маса товарної бульби 60-100 г. Урожайність 110-140 ц/га, товарність 80-94%, вміст крохмалю 13-21%. Стійкий до раку, до фітофторозу.

Агрія належить до пізньостиглих, універсального призначення. Вічка поверхневі. Квітки білі. Бульби овальної форми, жовтого кольору, з жовтою м'якоттю. Максимальна врожайність бульб 333-95 ц/га. Вміст крохмалю 8,1-16,4%. Смак гарний. Термін зберігання – 76-85%. Стійкий до раку й картопляної нематоди, сприйнятливий до фітофторозу й парші звичайної. Цінність сорту: стабільна врожайність, гарний смак, придатний для промислової переробки [1].

Таким чином, усі досліджені 15 сортів картоплі є цілком перспективними для широкого впровадження та використання в сільському господарстві, оскільки вони характеризуються рядом переваг.

Література

1. Галивець Г.И. Картофель. Вчера, сегодня, завтра // Дача, сад, город. – ООО «Издательский дом «Керамист»». – № 8 (17). – август, 2008. – 31с.
2. Польшкий Б.М., Стебляно М.И., Чмир Р.Д., Яворський В.С. Основи сільського господарства: Навч. посібник. – 2-ге вид. – К.: Вища школа., 1991. – 296 с.

ЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ГРИБІВ - МАКРОМІЦЕТІВ ЛИСТЯНОГО ЛІСУ РОЗСОШАНСЬКОГО ЛІСНИЦТВА (ПОЛТАВСЬКИЙ РАЙОН)

*Беседіна І.С., Гудзенко Ю.Ю., Журба Н.М.
Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г.Короленка*

Матеріалом для даної статті послужили результати досліджень видового складу грибів - макроміцетів листяного лісу Розсошанського лісництва проведених нами в період 2006 - 2008 років.

Наші дослідження проводилися на двох відокремлених ділянках у північно-східній частині лісу, причому одна з них знаходиться на території ботанічного заказника. Розсошанський ліс є типовою ділянкою широколистяного кленово-липово-дубового лісу, що знаходиться на правому березі р. Ворскли.

Особливістю обстежених територій є те, що серед деревної рослинності дуби тут складають 50%. Їх вік 50-60 років, а на заповіданій ділянці зростають

і вікові дерева.

У результаті мікологічних досліджень нами виявлено 80 видів грибів-макроміцетів, що належать до 40 родів 15 родин 5 порядків класу Basidiomycetes. З них 63% (50 видів) грибів приймають участь у розкладі рослинних решток, утворенні гумусу. Серед них: функцію ксилофітів у лісі виконують 24 види грибів переважно з родів: – *Mycena* (Pers. Fr.) S.F.Gray, *Pholiota* Kumm., *Coprinus* (Pers.) S.F.Gray, *Hypholoma* (Fr.) Kumm. em. Kuhn., *Pluteus* Fr., *Coriolus* (Quel.) та *Daedalea* (L. ex Fr). Саме завдяки їм пеньки, що залишилися після вирубки, повалені вітром стовбури дерев швидко трухлявіють і розпадаються. Роль гумусових сапрофітів виконують 24 види грибів, що є представниками родів – *Agaricus* L. ex Fr. (4 вида), *Coprinus* та *Marasmius* Fr. (по 3 види), *Lepiota* (Pers.) S.F.Gray em. Pat. (2 види). Розклад опадів: листків, маленьких гілочок належить підстилковим сапрофітам з роду *Marasmius* (2 вида).

Завдяки різноманітності породного складу дерев на дослідженій ділянці лісу та домінуванню тут дуба – основної мікоризоутворюючої породи, нами виявлено 19 видів мікосимбіонтів, що становить 23% від загальної кількості виявлених видів. Ця екологічна група переважно представлена видами з родів: *Russula* (4 види), *Boletus* Dill., *Amanita* Pers. ex Hoak. та *Lactarius* DC. ex S.F.Gray (по 3 види). Мікологам відомо, що дерева, які утворили мікоризу з грибом, мають краще забезпечення водою та мінеральними речовинами.

Виявлена видова різноманітність грибів - макроміцетів та значна чисельність плодових тіл типових видів грибів, що є представниками основних екологічних груп, засвідчує сформованість Розсошанського лісу як біоценозу та його відносну стабільність. Гриби виконують тут свою симбіотичну та деструкційну роль в повному обсязі, що є запорукою здоров'я даного лісу.

Окремим напрямком наших досліджень було виявлення в досліджуваних ділянках лісу грибів-паразитів. Вони ушкоджують коріння, стовбури, гілки живих дерев, викликають появу різних видів гниття їх деревини, внаслідок чого вона активно руйнується і дерево гине. У результаті проведених обстежень нами було виявлено 11 видів (14%) грибів-паразитів, що належать до порядку *Aphilophorales*. З них 9 видів – були зафіксовані на дубах, 2 – на тополях та вербах. Нами встановлено, що безвідповідальні дії людей стали причиною їх зараження. Зараження грибами - паразитами з порядку *Aphilophorales* деревних порід здійснюється через потрапляння їх спор під кору через різні механічні ушкодження, в першу чергу, кори, злами та необробленим зрізи гілок. Ступінь їх шкоди для лісництва різний, що виражається в особливостях самого зараження, протікання та розповсюдження хвороб. Для Розсошанського лісу найбільшу небезпеку мають *Daedalea guercina* L. ex Fr. – губка дубова (викликає темно-буру гниль), *Fistulina hepatica* Schaeff. ex Fr. – печіночниця звичайна (викликає стовбурну гниль) та *Phellinus robustus* (Karst.) Bourd. et Galz. – трутовик несправжній дубовий (призводить до порушень центральної частини деревини, через 1-2 місяця після зараження деревина починає гнити) тому, що ці види уражають виключно дуб. Навіть декілька плодових тіл цих видів є могутніми джерелами зараження і несуть серйозну загрозу віковим дубам, що ростуть на території ботанічного заказника. Навіть зламана гілка може стати причиною зараження дерева. Види: *Stereum hirsutum* (Willd.) Fr. – стереум жорстковолосистий, що є причиною жовтої гнилі деревини, *Ganoderma applanatum* (Pers.ex Wallr.) Pat. – трутовик плоский та *Polyporus squamosus* Huds. ex Fr. – трутовик лускатий, що викликають білу ядерну та білу гниль деревини у Розсошанському лісництві виявлені переважно на клені, тополі, липі, але вони здатні уражати і дуб.

Вважаємо, що необхідною умовою для збереження цілісності лісового господарства та зниження загрози зараження трутовими грибами вікових дерев на заказній ділянці Розсошанського лісу є проведення ряду запобіжних

заходів: належний санітарний догляд за віковими деревами: обробка деревини креозотовим маслом та його похідними сполуками фтору та іншими антисептиками; своєчасне лікування ран та пломбування дупел; обробка свіжих зрізів гілок садовим варом; охорона рослин від поранень при виконанні вибіркових санітарних рубок, видалення хворих дерев та зламаних стихією; знищення багаторічних плодкових тіл трутових грибів-паразитів; встановлення в місцях стихійного відпочинку інформаційних щитів з правилами поведження людей у лісі і покараннями порушників.

Тільки відповідальні дії лісівників Розсошанського лісництва в змозі вчасно вирішити цю проблему. Тому результати наших досліджень та рекомендації щодо усунення даної небезпеки будуть передані у Розсошанське лісництво.

В Україні, серед значної кількості екологічних проблем, в останні десятиріччя загострилася проблема, що пов'язана з зменшенням біорізноманіття. Цей факт підтверджують фахівці, про це свідчить і зростання кількості видів занесених до другого видання Червоної книги України. Мікологи вважають, що причинами зменшення чисельності шапкових грибів є руйнування та знищення екоотопів їх зростання, зміна оптимальних умов існування. До цих причин, на нашу думку, сьогодні слід додати і вплив глобального потепління в наслідок дії парникового ефекту.

Всім відомо, що гриби-макроміцети мають складну взаємозалежність між появою їх плодкових тіл та водним і температурним режимом як ґрунту, так і повітря на протязі року. Для встановлення певних закономірностей, вченим потрібні детальні дані за декілька десятиліть таких даних сьогодні мікологи не мають. Але висновки щодо зв'язку плодоношення деяких видів грибів з змінами в кліматичних умовах сьогодні вже можна зробити. Ми вважаємо, що більшість рідкісних видів саме за цієї причини і стала рідкісними.

Доказом цього є не типові кліматичні показники в весняно-літньо-осінні періоди 2006-2007 років. Мікологічні дослідження проведені в цей період в різних рослинних угрупованнях Полтавської області показали, що ці показники виявилися несприятливими для деяких домінуючих видів і, навпаки, оптимальними для деяких рідкісних видів з роду *Amanita*, *Agaricus*, *Boletus* та *Lepiota* [1]. Так у Розсошанському лісі нами були виявлені: один новий вид – *Muscena gypsea* (Fr.) Quel. s. Rick та 8 рідкісних для України видів шапкових грибів. З них 3 види є новими для регіону Лівобережного Лісостепу України – *Amanita muscaria* var. *formosa*, *Boletus rubellus* Krombh. та *Macrolepiota rhacodes* var. *Horteusii* (Vitt.) Quel. S. Wasser. Один вид – *Amanita echinocephala* (Vitt.) Quel. занесений до Червоної книги України (2-ге видання) [2]. Рідкісними для Полтавщини виявилися і : *Hygrophorus chrysodon* (Fr.) Fr., *Lepiota mastoidea* (Fr.) Kumm. s. Fr., *Macrolepiota gracilentata* (Krombh. ex. Fr.) S. Wasser та *Amanita excelsa* Bertillon. Розсошанський ліс був об'єктом досліджень Р. В. Ганжі (40 – 60 рр.) ні разу не було зафіксовано такої кількості рідкісних видів в один період. Цей факт і є підтвердженням наших припущень.

Література

1. Беседіна І.С., Журба Н.М. Нова знахідка рідкісного для України виду *Amanita echinocephala* (Vitt.) Quel. на Полтавщині / Матеріали Всеукраїнської студентської науково – практичної конференції. – Полтава, 2007. – 310 с.
2. Червона книга України. Рослинний світ. / Під ред. Ю. П. Шеляг-Сосонка – К.: "Українська енциклопедія", 1996. – С.545-561.